

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Apáca-utca 3. sz.

A lap szellemi részére vonatkozó közleményeket a szerkesztőség címére kérjük beküldetni.

Egy hasábos petitsor 5 kr. Hirdetés-bélyeg 30 kr.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézhetők.

LAPTULAJDONOS:

A SZENT LÁSZLÓ-NYOMDA-RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

DR. PERSZ ADOLF.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:

Egész évre . . . 6 frt — kr.

Félévre . . . 3 > — >

Negyedévre . . . 1 > 50 >

Egy hónapra — > 60 >

Helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . 8 frt — kr.

Félévre . . . 4 > — >

Negyedévre . . . 2 frt — kr.

Egy hónapra — > 80 >

Vidékre postán szállítva:

Egész évre 10 frt — kr.

Félévre . . . 5 > — >

Negyedévre . . . 2 > 50 >

Egy hónapra 1 > — >

Egyes szám ára 4 kr

Mindig ugyanaz a liberális jelszó.

Magyarország jámbor népének nagy gyönyörűségére igazi politikai erőművészeti produkciók folynak. Államférfiak és diplomaták keltek birokra egymással. A sajtó ott áll az első sorban a nézők között s tetszését vagy nem tetszését nyilvánítja. S a nagy közönség tapsol vagy piszszog. S hát nincs-e erre elegendő — szabadság? —

Míg a Bánffy-Kálnoky-Agliardi affér valamerre dülőre jut, megengedjük magunknak egyelőre azt a ritka élvezetet, hogy végig figyeljük a liberális újságok véleményét. Bizony ez nem csak élvezetes, de egyszersmind nagyon tanulságos.

Persze valamennyien abból az alaplételemből indulnak ki, hogy a megtörtént sértést nem lehet elviselni, hanem elégtételt kell követelni. De a továbbiakban igen érdekes variációk merülnek fel.

Az egyik mindig csak meséket beszél. A másik már megtalálja a különbséget Bánffy és a miniszterelnöki szék között.

S a harmadik még arra is fakad — de hát idézzük egész szövegében:

»Ha esetleg volna Bánffy báróban elegendő erkölcsi gyengeség, valami olesó flastrommal kenetni be azt a csorbát, melyet Kálnoky gróf támadása ütött, nem az ő személyén, de a magyar kormány és azzal együtt az ország tekintélyén: még e nem várt esetben is szent kötelessége hazája iránt a többségnek oda kiáltani a nem alkuvást.«

Ime mindig ugyan az a liberális jelszó: bánjuk is mi, akármilyen történjék, csak maradjon — a liberálistársa kezében — a hatalom!

A helyzet.

Valóságos bábeli zürzavarban élünk. Bánffy famózus kirohanása a pápai nunczius ellen egyelőre erre az eredményre vezetett. Persze a mindentudó sajtó és az ugynevezett beavatott emberek a legtarkább s közben ugyan-csak merész híreket és kombinációkat szórják szét. Senki azokból eddig alaposan el nem igazozhatott.

*

Saját budapesti tudósítónktól tegnap a következő táviratot kaptuk:

Budapest. 1895. május 6. (Saját tudósítónk eredeti távirata) A király **Kálnoky lemondását nem fogadta el.** Bánffy előtt kifejezte azon óhaját, hogy az ügy **békésen kiegyenlítessék.** Kálnoky biztosítékot követel arra nézve, hogy a magyar parlamentben többé a **külgyminiszterrel való megállapodás előtt hasonló nyilatkozat nem történik.**

Bánffy az éjjel Budapestre visszaérkezett. Ma reggel **minisztertanács** tartott. A képviselőház ülésén **Apponyi interpellációjára a kormány válaszol.**

Tegnap udvari estély volt, melyen a király a nuncziust nagyzn kitüntette. **Bánffy nem jelent meg az estélyen, Kálnoky igen.**

**

Azóta a budapesti lapok hétfői rendkívüli számaikat is végig lapoztuk. Szörnyű épületesekre szolgáltak a páratlanul egybehangzó értesítések. (Például a legfontosabb pontra nézve: valljon Bánffynak vele volt-e csakugyan a diszmagyar ruhája, melylyel az udvari estélyre elmehetett volna? vagy csakugyan, otthon felejtette s azért nem jelenhetett meg az estélyen?)

De ne tréfáljunk, mert hát igazán komoly dolgokkal állunk szemben. (Például azzal, a mit a liberális lapok tegnap óta nagy garral hirdetnek; hogy Bánffy megkapta a kívánt elégtételt, hanem azért — meg?)

Legalább is annyira bizonyos, hogy az egész eset okvetlenül nagy rést ütött s még nagyobbat fog ütni az eddig megvihatalannak tartott bástyán, melynek neve a — liberális uralom!!

Agliardi sérelmes szavai.

Egy hete hangzik már a kérdés mindenfelől: miben lépte túl a nunczius hatáskörét? Mindeddig hallgattak. Felelet nem jött sehonnét. Pedig csak ez világosítaná meg a helyzet súlypontját. Végre egy könyomatos, a »Keleti Értesítő« a »legmegbízhatóbb« forrásra hivatkozva, két sérelmes helyet jelöl ki a pápai követ beszédeiből. Itt közöljük a »Budapesti Hírlap« nyomán mind a kettőt.

Nagyváradon a jogakadémia tanári karának a nunczius következőleg válaszolt:

»Önöknek, uraim, az a föladatuk, hogy fölvilágosítólag hassanak ne csak hallgatóikra, hanem az egész közvéleményre. Szép és szent föladatot teljesítenek, ha a modern törvényhozás ártalmas voltára utalnak és ezzel szemben az örök jog követelményét érvényre juttatják.«

A Zichy Nándorra mondott pohárköszöntőben pedig következőleg nyilatkozott:

»Valamiként a középkor nemessége a keresztes háborúk élére állott, ugy az arisztokracziára ma is, különösen pedig Mária birodalmának nemességére az a kötelezettség hárul, hogy a modern törvényhozás ellen a keresztes háborút vezesse.«

Az első tehát nálunk történt — — — volna.

Hogy a jogakadémiai tanárok előtt mit mondott? annak megállapítására ők maguk a leghitelesebb tanúk, miután a nunczius minden beszédét fejből (ex abrupto) és nem írásból mondotta — mint a magyar miniszterelnök szokta. A tanárokon kívül jelen voltak még: Wolafka ez. püspök, Montagnini titkára és Bundala pápai kamarás (a jelen volt riporterek nem tudnak latinul.) Közvetlenül a beszéd után a jogakadémiai igazgató, lapunk szerkesztője és dr. Székely István jogakadémiai hitványok együttesen állították össze a nunczius beszédének szövegét, mely lapunk ápril 23-iki számában megjelent. Ime itt van ez a hiteles szöveg, mely az akadémia évkönyvében is megjelent:

Örömmel vettem ennek a jogakadémiának üdvözlését. Ti a jogot tanulmányozzátok és az igazságot, mely az államok alapja. A jognak annak a jognak tanulmányozásával foglalkoztok, melyet a rómaiak a codexen, az institutiókban és a novellákban és egyéb forrásokban annyi di-esősséggel műveltek és melynek czime alatt a ti Académiátok is mintegy a római académiára elnevezésére igényt tarthat. Hivatástokhoz képest csak műveljétek a jogot és igazságot ezen jeles académiában a ti híres vezérek (a bikornok) auspiciumaik alatt és neveljétek e hazának fiait a jog és igazság tudományában az egyház, a haza és a társadalom javára.

Éljetek!

Ebben tehát szó sincs a kifogásolt paszszusról.

A Zichy-féle pohárköszöntőre vonatkozólag átnéztük a budapesti lapokat ápril 18—22-ig, melyek a nunczius budapesti tartózkodását leírják. Ebéd alatt pohár köszöntő egy volt, ezt a házi gazda: Cselka püspök mondotta. Zichyre mondott pohárköszöntőnek nyomát nem találtuk.

A kuriai bíraskodás képviselő választási ügyekben.

A kuriának képviselőválasztási bíraskodását szabályozó törvényjavaslat tárgyalására kiküldött képviselőházi bizottság utóbbi ülésében a törvényjavaslat 3. §§-ába fölveendő rendelkezések tárgyában, még az előző ülés alkalmával Pirczel Dezső belügyminiszter, akkor a bizottság tagja által betérjesztett indítvánnyal foglalkozott. Az említett indítvány kemény rendelkezéseket foglal magában a választások alkalmával előforduló vallási igazgatások ellen. Beható tanácskozás után a bizottság elhatározta, hogy az illető rendelkezéseket a törvényjavaslatba fölveszi.

Tehát a büntető törvénykönyvön kívül a kérdésben forgó törvényjavaslatba kívánják beemlíteni, a legkevésbé sem idevaló »Kanczel-paragrafust.«

Felhívás pályázatra.

(dr.) Három évvel ezelőtt a sz. László jubileum alkalmából azt írta a »Nemzet«, hogy követnünk kell sz. László király példáját, ki a papának jogtalan, alkotmányunkat sértő követeléseit erőlyesen visszautasította.

Dr. Karácsony Lajos, theologiai tanár, ismert nevű történetíró erre — anélkül, hogy polemikába bocsátkozott volna — egyszerűen azt írta a »Magyar Allam«-ban, hogy nagyon szegények lévén XI. századbeli oklevelekben, örülnék rajta, ha ezeknek amugy is kevés számát gyarapíthatnánk. És hogy ezt előmozdítsa: szegény ember léteire is felajánlott 10 db aranyat annak, aki azt az oklevelet előmutatja, amely ezen erőlyes visszautasításról tanuskodik.

Három év elmúlt, sem a »Nemzet« cikksírója, sem más nem pályázott.

Ennek dacára most, a Bánffy-féle brutális támadás alkalmából ismét hivatkoznak a magyar lapok sz. László példájára. Köztük a »Hazánk« ez a jó érzelmű, alapos tudással szerkesztett, magas színvonalon álló lap is bizonyára tévedésből osztott abban a Szalay-féle történelmi valótlanokban. De arról a bizonyos oklevélről, amely ezt bizonyítaná, következetesen hallgatnak valamennyien.

Felhívjuk tehát lapársainkat, hogy álljanak elő az oklevéllel, honnét állításukat merítették. — vagy vonják vissza azt az állítást, amely minden alapot nélkülöz, meggyalázása sz. László emlékének, megsértése az apostoli széknek.

A „TISZANTUL“ TÁRCZÁJA.

Józanságom tragédiája.

Pözl E. után: Dr. Margitai.

Egy dermesztőn hideg téli estén nagyon, de nagyon kényelmesen éreztem magamat lakásomban.

Két lámpa árasztá enyhe világot dolgozó szobámban, a svéd kályhában ropogott a fa: a nagy fali óra oly otthonosan, bizalmasan ütött.

A jéghideg levegőn át élesen hangzottak hozzám a szomszédos templom esti melódiái. Összeborzadtam a gondolatnál, hogy e rettenetes hidegben elhagyjam otthonomat a vacsora kedvéért. Mily édes meleg áradt itt, milyen jó volt a párnázott karosszékben, s a szomszéd szobában mindjárt ott az áldott meleg ágy!... Igazán nincs jobb e háziasságnál, gondolám magamban s mondhatatlan fájdalmat éreztem a fölött, hogy el kell hagynom — ezt a kedves otthonot.

El kell hagynom? De hát mért kell elhagynom? Ki kényszeríthet a kimenetelre, ha egyszer maradni akarok? Magam szabad ura vagyok, tehetem, mulaszthatom azt, ami nekem tetszik. De hát a pajtások! Mit mondanának, ha megtudnák, hogy elegendő ok nélkül, ami az ő szemükben csak a betegség, vagy házasság élet lehet, otthon maradtam?

... Eh mit, nem vagyok én ezeknek a jó madaraknak papusa alatt, akik engem, aki

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

— Május 6. —

Ülés kezdete 10 órakor.

Elnök: Szilágyi Dezső.

Jegyzők: Pirczel Béni, Molnár Antal, Balogh Géza.

A kormány részéről jelen vannak: Bánffy Dezső báró, Wlassics Gyula, Erdélyi Sándor, Dániel Ernő, Josipovics Imre, Pirczel Dezső, Fejérváry Géza báró, Lukács László.

A múlt ülés jegyzőkönyvének hitelesítése s az irományok előterjesztése után

Hegedűs Sándor a pénzügyi bizottság előadója hemutatja a bizottságnak a pénztári készletekre vonatkozó jelentését.

Következik a napirend.

A ház harmadszori olvasásában is elfogadja az ország szent koronája egyik örökének megválasztásáról, a boszniai és hercegovinai vasutak átadásáról és a Bosznia-Hercegovina kormánya által 24 millió korona összegben felveendő országos kölcsönről szóló törvényjavaslatokat.

A törvényjavaslatok szíves hozzájárulás végett áttétetnek a főrendiházhhoz.

Ezzel a napirend kimerítettett.

Elnök jelenti, hogy a miniszterelnök ma kíván válaszolni Apponyi Albert gróf interpellációjára. Reméli, hogy ámbár a válaszadás bejelentve nem volt a ház ezt megengedi.

(Bánffy miniszterelnök beszédét lapunk más helyén hozzuk.)

Apponyi Albert gróf: (Halljuk! Halljuk!) Röviden óhajt válaszolni a miniszterelnök nem felelt interpellációjának első pontjára, arra, hogy minő alappal bírnak a Pol. Corr. és más lapnak ama kötelességei, mely a miniszterelnök és a külügyminiszterium felfogása között ellentétet konstatálnak.

E pontja interpellációjának egészen homályban maradt, pedig fontos az igen nagyon, mert ha való a Pol. Corr. hire, azt a esorbát, melyet a kommunikó ejtett a kormányelnök tekintélyén, a kormányelnök mai nyilatkozatai nem reparálják. A megsértett miniszterelnöki állás megvédésére minden párt köteles; ha a a miniszterelnök mai nyilatkozatával elintézve hiszi a sértést, ők nem. Mert e Pol. Corr. támadása olyan, hogy az semmiféle tekintetben meg nem engedhető. Sem a felülbírási jogának vindikálása, sem a hang, sem a modor. A Pol. Corr. hangja oly színben tünteti fel a külügyminisztert, mint a kinek joga van a ma-

gyar miniszterelnök tetteit felülbírálni. Ő a maga részéről olyan korrigálást kíván, mely minden további félreértésnek elejét vegye s nyíltan dokumentálja Magyarország önállóságát. (Zajos helyeslés.)

De midőn elítéli a külügyminisztert, el kell itélnie a miniszterelnököt; mert a miniszterelnök eddig is már a botlások egész sorozatát követte el s legutóbbi támadása is csak azt igazolja, hogy azt az állást, melyet elfoglal, betölteni képtelen. (Zajos helyeslés a baloldalon.) Miért nem figyelmeztette a miniszterelnök a nunciust, hogy az idő látogatás tételre most nem alkalmas; ő hiszi, hogy e figyelmeztetésnek meg lett volna a kellő fogantatja. A második nagy hibát akkor követte el a miniszterelnök, midőn nagy felületességgel eljárva befejezett ténynek jelentett be olyan dolgot, mely még nem történt meg. Diplomáciai jegyzék Rómába most sem ment, pedig a miniszterelnök azt állította, hogy az már elküldetett. De különben is nagy diplomáciai járatlanságra mutat az, hogy a diplomáciai tárgyalások a parlamentben nyilvánosságra hozatnak akkor, amidőn a tárgyalások még befejezve nincsenek, sőt a jelen esetben még meg sem kezdetek.

Ezen eljárás nem felel meg a nemzetközi érintkezés egyetlen egy elfogadott formájának sem. (Zajos helyeslés.) Az ország méltóságának megóvásához nem csak erőly, bátorság szükséges, hanem szükséges, hogy tiltakozásunkat az elfogadott formákban tegyük meg, mert ellen esetben többet ártunk az ügynek, mint használunk. Abban egyetért a miniszterelnökkel, hogy az ország önállósága minden hatalommal szemben megvédessék, de az illendőség formái között.

Ha tehát elvben egyetért is vele, de nem a formára nézve. Ezért, de meg azért is, mert a miniszterelnök interpellációjának egyik pontjára nem válaszolt, a választ tudomásul nem veszi. (Zajos helyeslés és éljenzés.)

Bánffy Dezső báró ő a Pol. Corr. támadásával szemben tényeket állított, amidőn a külügyminiszterrel folytatott jegyzékváltásokat felolvasta. Különben most is csak azt mondhatja, hogy válasza általánosságban volt tartva s a kormány most is megmarad először elfoglalt álláspontja mellett.

Kéri válaszában tudomásul vételét.

A ház többsége szavazás utján a választ tudomásul vette.

A holnapi ülés napirendjének megállapítása után.

Ülés vége 1 órakor.

természetből erényes életre volnék hivatva éjfélen túl támogatnak az ivásban. Élvezni akarom a háziasság üdvét én is, máttól kezdve, de sőt rögtön, ebben a pillanatban.

Ezzel az elhatározással emelkedve föl, szerencsét kívántam magamnak a tanusított lelki erősséghez, s a legnagyobb sietségben tettem meg a szép háziasság estéhez való előkészületeket. Megvallva az igazat, azért siettem ennyire, mert ismertem egy bennem lakozó második egyéniségnek ravasz tulajdonságait, amely gonosz második ember legjobb föltételeim fölött kaczagni szokott, s oly bolondságokat követ el, melyeknek felelősségét nekem szegénynek sokszor oly nehéz viselnem. Csöngettem tehát a bejáró asszonynak rögtön.

— Hekuba, — mondtam neki ünnepélyes hangon — ma itthon maradok. Hozzon vacsorát egy üveg borral.

— Az Isten szerelmére, mi baja a tekintes urnak? — kérdé rémülten.

— Miért kérdi ezt? — kérdém egy kissé aggódva viszont, azt vélve, hogy észrevette arcomon a láz pírját, ami különben legföljebb a kiállott lelki harez következménye lehetett.

— No csak azért, hogy itthon tetszik maradni — felelé csudálkozva. — Évek óta nem jutott ilyesmire észbe.

— Calambom — oktattam Hekubát — minden ember változásnak van alávetve. Ma szürke haját találtam életem levesében, s ez gondolkodóba ejtett. Szomru dolog, ha valakinek az én koromban még mindig nincs háza,

No de legalább ezt a kevés háziasságot élvezni akarom. Nem elég kellemes-e itt?

— No igen csak azokat a régi könyveket, meg a halálfejet tenné el valahová a tekintetes ur, az ilyen borzalmas bus nem illik a szép kisasszonyhoz ott a szegletben.

Klythia mellszobrát értette. Odamentem a szoborhoz s egy csókot lelheltem fehér homlokára.

— Hekuba — suttogám azután — először az ön élemedett kebelén fogom elárulni titkomat, Akarja tudni szolidáságom igaz okát? Eljegyzem magamnak a bájos teremtést, de egyben becsületszavamat adtam neki, hogy nem fogok oly állandóan tivornyázni mint eddig. A lakodalomig reményem, ki fogom állani. Mit mond hozzá?

Az öregét megszállotta az érzékenység, kötője esüeskével törülgette szeméit s zokogá: — Minden jót kívánok, Ernő ur, minden képzelhető jót! No de ki gondolta volna ezt! Persze, hogy szép a mennyasszony, gyönyörű szép... hanem azért csak azt mondom... bizony fáj a szívem a tekintetes urért... hiszen olyan jó gazdám volt...

— Ne sirjon — nyugtatám meg a kesergőt. — Maga nálam fog maradni az új háztartásban is. Itt a kezem rá. Most pedig hamar ide avval a vacsorával!

Nemsokára ott ültem a hóférré terített asztal mellett s ittam vitézül, dörzsölgetve kezemet a gyönyörűségtől, különösen mire a szivarra került a sor, s e mindig otthonosabbá

időt magának, hogy igazi versenytársa. példaképe maradhasson a kitünő, szenvedélyes vadásznak, a ki nem nézve fáradságra, időjárásra, teljes odaadással űzi a vadászat nemes és edző sportját. Mikor a szalonkák első csapatja lefelé húz a völgyekbe, vagy elszáll az erdők sűrűjéből a lapályos rétekre, akkor királyunk ott van az elsők között, a kik az első szalonkát lövik. A szalonkavadászat után következik a jóval fáradságosabb fajdkakas-lesés. Ilyenkor a király számúzi magától a feszélyező etikettet, egyszerű vadászruhát ölt magára s a fajdleső vadász kíséreléssel bebarangolja az erdős, hegyes vidékeket, a hol szürküllet után, sötét estében követi vezetőjét, a ki a király előtt megy egy kis lámpással, hogy a fajt nyomára vezesse az uralkodót. Nem ritkaság, hogy a király egy hajnalban hét fajdkakast terít le. Érdekes, hogy a király 1848-tól 1884-ig Payerbach, Reichenau és Müzzuschlag havasaiban ötszázhatvanhét fajdkakast lőtt le. Ez a vadászszákmány kétségtelenül olyan kitünő és buzgó vadász lehet, minő épen maga a mi királyunk. A havasi gyopár virágzásának idején jön sorra a zerge vadászat, a mikor a király felmegy az ischli vadászalakákra, a hol a vadászat ideje alatt egészen átengedi magát a vadászat szenvedélyének. Korán indul a vad nyomára, s mindannyiszor egy-egy elejtett vadat hoz utána a segéd vadász, a kinek ugyancsak kell vetekeznie kintartásban és a fardozások türelessében uralkodókkal. Végül megenlítő még, hogy a király köztudomás szerint az egész monarchiában a legkitünőbb szarvasvadász. Összesen 1729 darab szarvast ejtett már el: s azok között van 807 aggancsos, melyek között nem egy ritka példány akad. Igen érdekes, hogy a király az expresszfegyveren kívül csak az ugynevezett ischli kurta vadászfegyvert használja, híven követi a született, egyszerű vadászok szokásait, kik egy jól belőt egyesövi vadászfegyverrel ejtik el az első zsákmányt, s mindvégig ugyanazt a fegyvert hordozva, utóljára mesterlövőkké lesznek a vadászok seregében.

*** Memorandum a gyermekkórház ügyében.** A biharmegyei orvos-gyógyszerészi és természettudományi egylet tegnap adta be a gyermekkórház létesítésére vonatkozó emlékiratát Nagyváradi város törvényhatósági bizottságához.

Az emlékirat részletesen foglalkozik a gyermek-halandóságok tekintetében évek hosszu során keresztül tapasztalt szomorú viszonyokkal; kimutatja, hogy az utolsó öt évben előfordult 6565 összes halálozás közül 3210 az 0—10 éves koru gyermekekre esik vagyis 48%.

2086 olyan gyermek halt el, kik az egy éves kort még nem haladták túl, 906 olyan, kik 1—5 éves korban voltak s csak 218 halt el az 5—10 éves korban.

Ezen adatok bizonyítják, hányat lehetett volna megmenteni, ha a gyermekek kellő gondozásban részesültek volna, ha meggondoljuk, hogy a nagyszámu halálozás olyan körfolyamatok következtében történt, melyeken segíteni az orvosi gyógytudománynak nagyon is módjában állott volna!

Az építés helyeül a Bóné-kuthoz vezető ut s a járvány-kórház közt levő területet jelöli ki az emlékirat, s rámutat arra, hogy a járvány-kórház közelsége egészségügyi tekintetből nem kifogásolható.

Részletesen foglalkozik az épület beosztásával.

A kórház souterrainnal ellátott egy emeletes épület lenne.

Az egylet végül azon kérelmét terjeszti elő, hogy a város a millenárius év méltó megünneplése emlékére építtesse fel a gyermekkórházat; ennél nemesebb, maradandóbb emléket nem állíthat a város, de a haza egy városa sem!

Ugy van!

*** Uj budai várkapitány.** A király, Ybl Lajos lovagot budai várkapitánynak nevezte ki. Ybl magyar ember, a budapesti kereskedelmi

és váltótörvénytörvény elhunyt elnökének a fia. A műegyetemen mérnöki diplomát szerzett, a szegedi árvíz idején ott működött mint mérnök-kari tiszt s mint műépítőnek a város rekonstrukciójában is része volt. Ezután lépett udvari szolgálatba s a budai várkapitányságnál előbb mint udvari ellenőr, utóbb mint felügyelő működött. Ybl kinevezésével nyugalmába vonult az eddigi várkapitány, Szupp, a ki most sem tud magyarul, pedig Isten tudja hány év óta szolgál már itten. Ybl kinevezésében biztositékát láthatjuk annak, hogy a várpalotában vége a német gazdálkodásnak. Ilyenformán ez a kinevezés is hírvívője a magyar udvartartásnak.

*** Ebéd Waldstätten tiszteletére.** A jelenleg Nagyváradon időző hadtestparancsnok tiszteletére vasárnap a Zöldfában ebédet adott a nvaradi tisztikar. Az ebéden jelen voltak a 37. és 39. ezred összes tisztjei és a Czeglédy Sándor konyháját és pincéjét dicséretre lakoma csak délután négy órakor ért véget. Ebéd alatt a házi ezred zenekara válogatott műsorral kedveskedett a hadtestparancsnoknak.

*** Köszönet Semseynek.** A magyar tudományosság nagy meczénása, Semsey Andor legújabbán tudvalevőleg 50,000 forintot ajánlott fel a m. kir. földtani intézet számára. Feste-tich Andor földművelésügyi miniszter levelet intézett Semseyhez, a melyben az egész kormány nevében köszönetet mond a nagy adományért, mely lehetővé teszi, hogy immár a földtani intézet számára megfelelő épület emeljenek a fővárosban.

*** Temetés.** Vasárnap délelőtt ment végbe néhai Erdmann Viktorné, szül. Andrányi Berta urnő temetése Áldás-utcai lakásából. A temetési szertartást Dencs János esperes-plébános végezte. A váratlanul elhunyt fiatal nő díszes érzekoporsóját szebbnél szebb koszorúk borították, melyeknek szalagjain a következő feliratok voltak: Megtört férjed — Mindenemnek. Mama és Tata — Bertának. Bányád Gusztó, Vilma, Mariska — Isten veled! Ilka és Vilma — Bertának. Az o. m. bank — tisztviselői. Igaz részvétellel — Ternyei Antalné. A gyászmenet az olaszú temetőbe kísérte a drága halottat, hol örök nyugalomra helyezték. A temetésen megjelentek: Reisman Mór, Hoványi Géza, Fleischaker Gyula, Ternyei Antal bankigazgatók, az osztrák-magyar bank tisztviselői, Huzella Gyula, Kutasi D., Lévy Zsigmond stb. stb. A temetést Veiszlovits Adolf és fia első nagyváradi dísztemetkezési intézete rendezte ezuttal is a legnagyobb pontossággal.

*** A tatarosi aszfalt terjedése.** A tatarosi aszfalt részvénytársaságot — úgy látszik — mindenütt nagyobb előnyben részesítik, mint nálunk, pedig az érdekelttség nagy része épen Nagyváradról származik. Legközelebb Aradon hódított tért az életre való vállalat és az Aulich és szomszédos utcazában eszközözlendő aszfaltmunkákra nyert megbízást a városi tanáestól. — A nagyszalontai képviselőtestület is elhatározta, hogy a piactéri járdákat aszfaltburkolattal látja el. A munkálatot itt is a tatarosi aszfalt-részvénytársaság vállalta el és kötelezte magát, hogy még az idei nyár folyamán kész lesz a munkával.

*** Gyilkos anya.** Mózsa Marit, aki mindössze tizenhétéves, Moldován nagyváradi rendőr tegnap letartóztatta, mert Bugó Koszta és neje pecezszőlősi lakosok azzal vádolták, hogy kéthetes leánygyermekét a Pecze vizébe ölte. A vizsgálat során Mózsa Mari a legkisebb felindulás, vagy lelki furdalás nélkül bevallotta, hogy az a hulla, melyet P.-Szőlőson találtak a vízben, az az ő gyermeke. Ő nem ölte meg, de nem tudta táplálni és ezért nyolcz napon át csak czukros vizet adott neki. Tegnapelőtt, midőn a Pecze előtt elhaladt, a gyermek hirtelen meghalt a karjai közt. Nem tudott vele mit

tenni, hát bedobta a vízbe. A törvénytörvény vizsgálóbírója már tegnap kin volt a helyszínen s mire vissza érkezett az addig ismeretlen tettes letartóztatásáról telefon útján nyert értesítést a rendőrségtől, honnan Mózsa Marit átkísértették.

*** Politikai bizalmasság.** A diplomaták nagymesterének ismert Talleyrandról jegyezték föl a következő apróságot. A mikor Párisban hire futott III. György angol király halálának, egy bankár, a ki Talleyranddal jó barátságban állott, fölkereste a híres politikust, hogy megtudja a dolog valódi állását. — »En csak annyit tudok — szölt a hatalmas miniszter, hogy kétféle hír kering a városban. Az egyik szerint a király meghalt, a másik szerint azonban él. Az igazat megvallva, én a magam részéről sem az egyik, sem a másik hírek nem hiszek. De kérem, ne hogy ezt tovább adja, mert csak önnek mondom — bizalmasan.«

*** Forradalmi álhírek.** A vasárnap folyamán a délutáni órákban az a hír terjedt el a fővárosban, hogy Belgrádban kitört a forradalom az Obrenovics-dinasztia ellen. A hír egy Frankfurtból érkezett börszótáviratra vezethető vissza, a mely azt jelentette, hogy ott is kolportálják a dolgot. A híresztelések szerint Sándor király kénytelen volt Belgrádot elhagyni és az egyik verzió szerint Nisbe, a másik szerint Zimonyba menekült. Az egész híresztelés vak lárna volt. Ugy látszik, hogy az egész nem egyéb börszemanővernél. A hír a tőzsdei körökben roppant pánikot keltett, ugyanígy, hogy a lóversenyen egyébről sem beszéltek, mint a szerb forradalomról és ott is kötöttek üzleteket: az osztrák hitelrészvény ennek következtében 397-ről 392-re esett.

*** Esküvő.** Stettner István es. és kir. tartalékos hadnagy városunk egyik kedvelt fiatal tagja tegnap vezette oltárhoz a pecze-szentmártoni róm. kath. plébánia templomban Kernáts János félix-fürdői bérlő kedves és szeretetre méltó leányát Matildot.

*** Kossuth Ferencz Nagy-Szalontán.** Kossuth Ferencz folyó hó 12-én, vasárnap Nagyszalontára utazik. Fogadtatására a város polgársága nagy előkészületeket tesz. Kossuth a reggel 8 órakor Csaba felől jövő vonattal fog megérkezni. A pályaudvaron diszküldöttség üdvözlí. Délben tiszteletére nagy bankett lesz.

*** Nagykövetünk balesete Párisban.** Midőn Wolkenstein gróf. Párisban székelő nagykövetünk, Lützow gróf. követségi tanácsossal a Bois de Boulogneban lovagolt, a nagykövet lova hirtelen elbukott és magával rántotta lovasát. Wolkensteinnek egyik bordája eltört. A hírneves sebész, kit azonnal a beteghez hívtak, kijelentette, hogy a nagykövet állapota általában kielégítő. Láz nem jelentkezett, a baj elmérgesedésétől nem kell tartani.

*** Leköszönt katholikus érsek.** Zardetti, bukaresti róm. kath. érsek, a ki pár hóval ezelőtt nálunk is járt, s idejövételét azzal a vérmes reménységgel hozták kapcsolatba, hogy a romániai, tulnyomólag magyar hívei számára magyar püspököt keres, a napokban, mint a »Magyarország« írja — állásától megvált. Leköszönését különböző okokból magyaroztatják. Első sorban is, mikor magyarországi utjából visszatért, hívei nem valami lelkesedéssel fogadták, mert kiszivárgott az a hír, hogy püspökül dákóromán érzelmű, magyarországi gör. kath. papot akart volna a Lukácsiu-féle iskolából Romániába importálni, aki azután az egyház és iskola segítségével végkép kivetkeltette volna a már nagyba is leapadt csángók számát magyarságukból. Román lapok nagyon sajnálkoznak a leköszönés miatt, mert a jó érsek, mint azt pásztorlevelei tanúsítják, minduntalan azt hangoztatta, hogy a román katholikus egyházat nemzetivé akarja átgyurni, vagyis tökéletesen eloláhosítani.

*** Akkermann Károly temetése.** Tegnap délután temették el a katonai közkórházból Akkermann Károly nyugalmazott tüzérőrnagyot ki a »Fekete sas« szállodában öngyilkoságot követett el. Délután fél 4 órakor indult meg a

Folytatás a mellékleten.

Síffek kapitány által vezetett egyszerű gyászmenet, kísérve a kíváncsi néptömeg sokaságától. A temetésen részt vett a tüzér tisztikar, a 37-ik gyalogezred és a Pálfi-huszár ezred tisztikarának egy része. Ezenkívül egy szakasz tüzérség kísérve a 37-ik ezred teljes zenekarától. Az elhunyt egyszerű fakoporsóján csak egyetlen koszoru volt, — a tüzértisztikar fekete szalagos koszoruja. A temetőben négy tiszt vette karjára a koporsót és felváltva vitték kivont kardos tüzérektől környezve a sírig, hol Alleszdorfer Julián tábori lelkész rövid imát mondott felette, s megperdült a fekete posztóval bevont dob tompa hangja s utána a temetés végeztét jelző kürt harsogása reszkettette meg a levegőt. Az utolsó üdvözlés négy, a vízfelé irányított ágyú döngése volt és a fekete göröngyök dübörögve hulltak az öngyilkos kapitány koporsójára.

* **Tanácsülés.** Nagyváradi város tanácsa holnap délelőtt ülést tart, melyen a közgyűlés tárgyai lesznek tárgyalva s javaslatokkal ellátva.

* **Budavár bevételének évfordulója.** Tudvalevőleg május 21-én lesz negyvenhatodik évfordulója Budavár visszavételének. A budapesti függetlenségi és 48-as polgárok körének szervező bizottsága elhatározta, hogy az emléknapot majálissal ünnepli meg a városliget egyik kerti vendéglőjében. A hazafias ünnepély iránt nagy érdeklődés mutatkozik.

* **Lázongó munkások.** A nagyváradi posta palota építésénél szombaton este három munkás nagy ribillióra készült, de beletört a bicskájuk. Nagy Lajos, Románszky Ede és Holdy Sándor közműveseket végig sértette az, hogy a munkavezető a fizetés kiadásánál előnyben részesítette a napszámos embereket és ezért valóságos lázongást akartak szítani. Nagy Lajos annyira ment, hogy az irodaajtóban álló munkavezetőt: Vastagh Józsefet a kalapácsával úgy fejbe ütötte, hogy elborította a vér. — A rendőrség lépett közbe és a triumvirátust ártalmatlanná téve, elejét vette a további bajnak.

* **Orth János eltűnéséhez.** Ugy látszik, még sincs tényleges alapjuk az Orth János japáni kalandjairól szóló híreknek. A Pester Lloyd egy hajóbiztosító intézeti hivatalnok nyilatkozatát közli, melyből kitűnik, hogy a Margeritha csakugyan elmerült. A hajó biztosítási díját ugyanis Orth János örökösöknek már ki is fizették, a mi csak akkor történhetik meg, ha a biztosító intézet a hajó katasztrófájáról meggyőződik.

† **Keller Róbert.** Egy sobat látott és tapasztalt férfi halt meg f. hó 4-én Szilágy-Somlyon. Keller Róbert volt 1848-iki honvédkapitány, Szilágy-Somlyó volt rendőrfőnöke. Krasznai megye egykori várnagya stb. szombaton este 77 éves korában elhunyt. A megboldogultat nemrég nyugdíjazták s ez alkalommal olyan szűkkeblűen állapították meg pensióját, hogy az öreg ur keserűen panaszkodott ismerőseinek és barátainak, hogy manapság mily igaztalanul járnak el a nyugdíjaztatások körül.

Keller nagy műveltségű ember volt. Ismeretes róla például, hogy 6 nyelven folyékonyan beszélt.

Elhunyt mély részvétet keltett.

A család a következő gyászjelentést bocsátotta ki.

Már özv. Keller Róbertné, szül. Szűszek Antónia úgy a maga, mint gyermekei: Aurél és Ödön, továbbá a megboldogultnak első nejétől származott gyermekei: Mari, Anna, Károly és Erzsébeth férje és gyermekei, nemkülönben az összes rokonság nevében szomorodott szívvel jelenti a jó férj, az édes apa, illetve nagyapa, már csak néhai schleitheimi Keller Róbert nyugalmazott foházfelügyelő, az arany érdemkereszt tulajdonosa, 48-iki honvédszázados, Sz.-Somlyó város volt rendőrfőnöke, a volt Krasznamegye egykori várnagya és kórházgondnoka, f. évi május hó 4-én, életének 77-ik és második

házassága 21-ik évében, szívszélhűdés következtében történt gyászos elhunytát. A megboldogult hült tetemei f. hó 6-án délután 3 órakor fogtak a róm. kath. szertartás szerint az örök nyugalomnak átadni, az engesztelő szent miseáldozat pedig f. hó 7-én reggeli 8 órakor fog a megboldogultnak lelki üdvéért a róm. kath. templomban az Egek Urának bemutatni, melyre a megboldogultnak ismerősei, barátai ezennel meghívotnak. Szilágy-Somlyón, 1895. évi május hó 4-én. Béke lengjen a megboldogultnak porai fölött!

* **Zálogház Belényesben.** Tegnap érkezett le a kereskedelemügyi minisztertől egy oly rendelet, — melyet a belényesi fiatalság valószínűleg nagy örömmel fog fogadni. — Ugyanis ezen rendeletben értesít az alispánt, hogy megengedi, mi szerint Henger László odaváló lakos kézi zálogkölcson üzletet nyithasson.

* **Závodai magyarok Braziliában.** A pozsonyimegyei Závod községből — két év előtt százötven család asszonyaikkal, gyermekeikkel Braziliába vándorolt ki. Rózsás reményekkel indultak, de már novemberben visszavágyódtak hazájukba, mert a brazíliai háború miatt semmi keresetük nem volt. A San Paulo kikötőben azonban furesán jártak. Mielőtt a Hamburgba induló hajóra szállhattak volna, egy brazilai tiszt jelent meg számos katonával, a kik a magyarok közül tizenegy férfit erővel a kazárnyába huzoltak, ott egyenruhába bujtatták s másnap már a csataterre vitték őket. Hosszu idő után a závodi plébános egy levele következtében beleavatkozott az osztrák-magyar konzulátus a dologba s a tizenegy önkénytelen harezost szakadon bocsátották. A napokban a pozsonyi alispáni hivatal 1650 firt és 8 krajczár kártérítést kapott a volt brazilai magyar katonák részére, kik közül kettő Lapa védelménél sebet is kapott.

* **A hollód-tenke-kötegyán-vésztői vasut.** A Markovits Kálmán, ifj. Tisza Kálmán és Lovassy Ferencz által tervezett hollód-tenke-kötegyán-vésztői helyi érdekű vasut engedélyezési feltételeinek felülvizsgálatát Dániel Ernő kereskedelemügyi miniszter elrendelte. A tárgyalás tegnap délelőtt 11 órakor volt a kereskedelmi miniszteriumban az állandó vasut engedélyezési bizottság előtt, melyen Vörös László államtitkár elnökölt. Eihervármegye képviselőjében Papp János megyei főjegyző és Tisza István országgyűlési képviselő voltak jelen.

* **Templom felszentelés.** Az újjáalakított budapesti józsefvárosi plébánia-templomot vasárnap délelőtt szentelték fel és adták át rendeltetésének. A beszentelést Kanovich Béla józsefvárosi apátplébános végezte nagy segédlettel. A beszentelésen nagy közönség volt jelen, köztük a főváros képviselőjében Rózsavölgyi tanácsnok, Kokesch Sándor VIII. ker. előjáró, Thék Endre bizottsági tag és Bareza mérnök. A templomszentelési ünnepély 9 órakor kezdődött. Kanovich plébános először elmondta az áldást, azután felszentelte a főoltárt, majd a mellékoltárt és végül a templom minden részét. A felszentelés után Kanovich a szöszökre ment s rövid szentbeszédet mondott. A szentbeszédet ünnepi mise követte, melyet szintén Kanovich apátplébános végzett fényes segédlettel s ezzel az ünnepély véget ért.

* **Megszurta a ezimboráját.** A német közmondás azt tartja, hogy nincs testvér a kártyajátékban. Popovics Lajos osztotta a közmondás igazságát és mert Fleischer József a »Csuka« korezmában vele állítólag nem valami szolidul játszott, arezán olyan szurást ejtett, hogy ezért a bíróság elé került.

* **A nyomor tragédiája.** A nyomoruság borzasztó cselekedetre ösztönzött egy fiatal berlini munkásnőt. Szeretője, akitől gyermeke is született, elhagyta őt s a boldogtalan teremtés lassankint a legborzasztóbb nyomoruságba jutott. Végre is megunt a reménytelen kinlódást. Felment őt éves leánykájával egy háznak az ötödik emeletére s onnan először gyermekét dokta le s azután maga is utána ugrott. Mind a ketten szörnyet haltak.

* **A mult hét népmozgalma.** A lefolyt héten 23 gyermek született 13 fiu és 10 leány, közülök 1 fiu és 3 leány törvénytelen; a születési arányszám 27%. Elhalt összesen 24 egyén, köztük 6 idegen; a halálozási arányszám 28%, tisztán a helybelieknél 21%. 5 éven aluli gyermek összesen 8 halt el. — A hevenyfertőző betegségek egy esetben sem okoztak halált.

* **APRÓ HIREK. A királyné a laibachi-aknak.** A földrengés által sújtott laibachi lakosoknak a királyné magánpénztárából 5000 forintot adományozott. Ugyanerre a célra Erzsébet főhercegnő az osztrák belügyminiszternek 500 forintot adott át. Együttal megemlítjük, hogy újabb értesülés szerint Laibachban ismét egy gyöngye lőkes volt érekető. — **Uj palotahölgy.** A királyné Jósika Samu bárónak, a király személyi körüli miniszternek a nejét, született Jósika bárónt palotahölgyévé nevezte ki. — **Jó szele a torkom.** Pipó Sándor debreczeni taligás, részszépségében elmet-szotte a torkát. Tettét csakhamar észrevették és elvették tőle a beretvát. Mire az előhívott orvos megérkezett, már ismét belevágott a torkába. A doktornak már csak annyit mondhatott: »Most már jól szele a torkom« — és meghalt.

Vonatok érkezési és indulási ideje
1895. május 1-től.

Érkezik:	Indul:
Budapestről 2:12, 7:08, 1:48, 7:15, 8:42.	Budapest felé 2:26, 8:43, 11:04, 11:32, 2:22.
Kolozsvárról 2:19, 10:44, 11:17, 8:00, 8:38.	Kolozsvár felé 2:20, 7:15, 2:06, 3:58, 12:05.
Szegedről 8:30, 9:32, 5:30.	Szeged felé 4:25, 7:30, 10:20.
Aradról 9:32.	Arad felé 4:25.
Vaskó-Belényesről 11:05, 9:09.	Belényes-Vaskó felé 4:25, 1:48.
Gyoma-Kótról 10:05, 8:00.	Kót-Gyoma felé 6:55, 1:40.
Érmihályfalváról 8:10, 9:14.	Érmihályfalva felé 6:45, 4:35.
Szent-László és Félix fürdőből 8:15*, 10:10, 3:37*, 6:20, 8:55, 10:54*.	Szent-László és Félix fürdőbe 6:40*, 8:39, 2:05*, 4:45, 7:20, 9:19*.

A fekete számok az éjjeli időt jelentik.
A *-gal jelölt vonatok csak vasár- és ünnepnapokon közlekednek.

E G Y L E T.

A „Szépítési egyesület“ közgyűlése.

— 1895. Május 5.

Vasárnap délelőtt 11 órakor tartotta a »Nagyváradi szépítési egyesület« évi közgyűlését a városház nagytermében, mely már mult hó 28-ára volt kitűzve; akkor azonban az érdeklődés oly csekély volt, hogy kellő számú tag jelen nem léte miatt a gyűlést el kellett halasztani, még pedig oly kikötéssel, miszerint azt május 5-én tekintet nélkül a megjelent tagok számára okvetlenül meg fogják tartani, mert az alapszabályok ezt határozottan kimondják. — De a vasárnapi közgyűlésen is csak valamivel több tag jelent meg, mint a multkor, mi legjobban bizonyítja a Mezey Mihály azon indítványának azon czélszerűségét és jogosságát, miszerint az ellankadt tevékenységet fel kell frissíteni és az érdeklődést újólag felkelteni ezen nagy aesthetikai czélok megvalósítására alakult egyesület irányában. — Az életrevaló indítványt egész terjedelmében egyhangulag el is fogadták. — Az »Ipolyi muzeum« javára adandó 1000 frtos adományt illető indítványt ellenben a közgyűlés elvetette.

A gyűlés lefolyása a következő volt:

Jelenvoltak: Sal Ferencz alelnök, Ragány János pénztárnok, Dr. Adorján Ármán jegyző. — Papp János, Mezey Mihály, Kuncz Gusztáv, Bozóky Béla, Hegedüs Géza, dr. Molnár Imre, Busch Dávid, Ráco Mihály és Hoványi Géza választmányi tagok, Szabó József, Heringh Sándor, Farkas József, Stark Gyul Györfy Sándor, Diósy Soma, Pékanyovics Imre, Stern Márton, Radó Ignác, Láng József, Des Echerolles Kruspér Sándor, Róth János, Örléy Kálmán, Kelen Béla, Szűcs István, Fleishacker Gyula, Andrányi Lajos, Bordé Ferencz, Kaczián Károly, Kiss Elek, Sonnenfeld Adolf, Waldmann Márk, Pallay Lajos, Fetsner Antal, Glatz Antal, Molnár Lajos, Bajor Béla, Géczy Lajos, dr. Wallner Ödön, Kelemen Kálmán, Guttmann József stb.

Folyó ügyek.

Elnök az ülést megnyitván dr. Adorján Ármin egyleti jegyző felolvasta a választmány-nak a múlt évről készített évi jelentését, melyet a közgyűlés egyhangulag elfogadott, hasonlóképp a számvizsgáló bizottság: Reismann Mór és dr. Konrád Márk jelentését is.

A választások.

Az elnöki állásra a közgyűlés egyhangulag dr. Beöthy László főispánt választotta meg; a többi állások pedig a következőképp lettek betöltve: I. jegyző: dr. Adorján Ármin; II. jegyző: Bozóky Géza; pénztárnok: Füredi László.

A kilépő 11 választmányi tag helyett megválasztottak, illetve továbbra is megmaradtak: dr. Berkovics Ferencz, Istvánffy József, Gyaló-kay Lajos, dr. Rednik Gábor, Györfly Sándor, Hoványi Géza, dr. Hoványi Ferencz, Huzella Gyula Winkler Lajos, Hegyesi Márton (új) és Rakány János (új).

1000 frtos adomány.

Dr. Sipos Árpád választmányi tag indítványát, miszerint az egylet a »Biharmegyei régészeti és történelmi egyesületnek épülő »Ipolyi Múzeum« javára 1000 frtot adományozzon, heves vita után Örley Kálmán Glatz Antal és többek hozzászólása mellett elvetették.

Hoványi Géza a Sipos indítványát oda módosította, hogy az 1000 frtot ne a múzeum javára, hanem a tervbe vett s az épület mellett elkészítendő botanikus kert létesítésére adományozzák. A közgyűlés azonban ezen indítványt is elvetette.

Mezey Mihály indítványa.

Mezey Mihály indítványát ellenben, miszerint az egylet ellankadt tevékenységének fel-frissítése, továbbá az érdeklődésnek minél nagyobb mérvben való felhívására, osztassék fel az egész Nagyvárad városrészek és utcák szerint kerületekre, mely kerületeken lakó egyleti tagok megtegyék egy alakítandó főbizottságnak időnként azon észrevételeiket a város csinostása és köztereinek rendezése érdekében, mely épen az lakóhelyeik területébe esik s így a város szépítése a legkönnyebb módon lenne előmozdítható, egyhangulag elfogadták.

A jegyzőkönyvet hitelesítik: Hoványi Géza és Molnár Imre.

A gyűlés 12 órakor végződött.

A polgári lövész-egylet évi közgyűlése.

— 1895 május 5. —

Vasárnap délelőtt 10 órakor tartotta a polgári lövész-egylet évi rendes közgyűlést a városház tanácstermében.

Jelenvoltak:

Mezey Mihály lövész-mester elnöklete alatt: Ifj. Rimler Károly lövész-mester, Grunvald Henrik pénztárnok, Papp János titkár, Hegedűs Géza Rhédey-kerti felügyelő, Hollósy Jenő gazda, Láng József számvizsgáló, Jankovich János jegyző, Bordé Ferencz, Heringh Sándor, Hoványi Géza, Molnár Lajos, Patzauer József, Ragány János, Stankovics József, Weingartner Andor, Busch Dávid, Darvassy Sándor, Diósi Soma, Elő János, Fleischacker Gyula, Janky Antal, Jelinek Ferencz, Kádár János, Kiss Elek, Lázár Márton, Rimánóczy Kálmán, Sal Ferencz, Stark Gyula, ifj. Tóth Ferencz stb.

Elnök az ülést megnyitván előterjesztett a Rhédey-kert felügyelő bizottságának javaslata a Rhédey-kertben építendő Sport-tér és Pavilon építési módosításainak megállapítása tárgyában.

A javaslat szerint a Sport-térnek a tervezett csarnokkal együtt leendő felépítése 21.500 forintka kerül, a mely összeg fedezésére a következő anyagi erők vétetnek igénybe: 4000 frt a kertfelügyelőség pénztárából, 15.000 forint önkéntes kölcsönkötvények alapján és a fennmaradó összegre pénzügyi kölcsön. Ez összegre fedezetül szolgálnak a Rhédey-kert felügyelőségének megtagarított 4000 frt készpénze; 600 drb 25 frtos önkéntes kölcsönkötvény, a melyekre az aláírási ivatek május 25-ig közzik és június 1-én befizetnek; végül a tornaverseny

alkalmával fölmerülő bevételek és a Rhédey-kerti faiskola bevételei. Az aláírási ivatek fölövész mester és titkár bocsájtják ki.

Azután felolvastatták a lövész egylet belételeiben 1894-ben felmerült kiváló eseményekről szóló jelentést, mit a közgyűlés egyhangulag elfogadott.

A megüresedett lövész-mesteri helyre ifj. Tóth Ferenczet, ennek helyére pedig a választmányba Bozóky Bélát választották be.

Egyéb tárgya nem lévén az ülés 11 órakor véget ért.

A czéllövészet.

Délután 2 órakor puskaropogástól lett hangos a Rhédey-kert tája. Ekkor nyitották meg ugyanis az idei évre ünnepélyesen a czéllövészetet, mely a késő délutáni órákig tartott. — Szakadatlanul folytak a lövések vidám sörözés és borozás mellett. Mig végre estére összeállították a megnyitó lövészet statisztikáját.

Ezek szerint: kilövetett mély lövésekre 880 lövés, 281 feketében, 510 körrel, a kör-czéltáblán 220 lövés.

A megnyitó lövészetben a legmélyebb lövés után ifj. Rimler Károly a lövész király címet nyerte.

Négyeseket lőttek: Mezey Mihály ötöt, Kunz Gusztáv háromat, Des Echerolles Kruspei Sándor, ifj. Des Echerolles Kruspei Sándor, Janky Antal, ifj. Tóth Ferencz kettőt-kettőt, Müller Antal és ifj. Rimler Károly egyet-egyet.

Dijakat nyertek.

Mély lövésekre ifj. Rimler Károly, Janky Antal, Des Echerolles Kruspei Sándor, Mezey Mihály, ifj. Des Echerolles Kruspei Sándor és Kunz Gusztáv.

A kör-czéltáblán Mezey Mihály, ifj. Rimler Károly, Janky Antal és Kunz Gusztáv. A tekeversenyen Elő János, Harabula József és ifj. Tóth Ferencz.

Igy tehát az 1895-ik évben ifj. Rimler Károly főkapitány fogja viselni a lövész-király büszke címét.

A nyertesek között arany és ezüst díjakat osztottak ki.

A banket.

Este fél nyolczkor banket volt a Rhédey-kerti vendéglőben, melyen megtörtént az »Echerolles serleg« szokásos megünneplése toasztozás közben.

A társaság a legvidámabb hangulatban a késő éjjeli órákig maradt együtt.

A rabsegélyző-egylet választmányi ülése.

A rabsegélyző-egylet választmánya tegnap délelőtt 11 órakor a fogházépületben ülést tartott, melyen a vál. tagok meglehetősen nagy számban jelentek meg.

Az ülés egyetlen tárgyát Adler Ignác volt egyleti pénztárostól a pénztár átvétele képezte. Az átszámolás megtörtévény mindent a legnagyobb rendben találtak, mire utasították aszámvizsgáló bizottságot, melynek tagjai Huzella Gyula, Nyiry György és Dr. Sonenfeld Zsigmond, hogy a számadásokat vizsgálják fölül s adják át a pénztárt az új pénztárnoknak: Füredi Lászlónak, s egyuttal készítsék elő a folyó évre szóló költségvetést.

Egyéb tárgya nem lévén az ülés egynegyed egykor véget ért.

I R O D A L O M.

— „Politikai Hete szemle.“ A folyó évi május hó 5-én megjelent 18. számnak tartalma a következő: Vezérezikk: Bánffy Bécsben, iota x—y. Belföld: Kulturharez, írta Veritus. Külföld: Európa és Japán, írta Székely Sámuel. Egyház: A Szent István Társulat nagygyűlése. Közgazdaság: A mezőgazdasági válság megoldása (Lévay Henrik röpirata) írta Plutó. A hazai bank és az omnibusz-részvények Tőzsde és pénzügy. Irodalom Művészet. A hétről.

— „Ügyvédek Közlönye.“ A folyó évi május 5-iki 19-ik számnak tartalma: Elévült végrehajtási jog felosztása. A német tőzsde-törvényjavaslat. A kolozsvári kir. ítélőtábla 2.

számu polgári teljes ülési döntvénye. A budapesti kir. ítélőtábla 4. számu polgári ülés határozata. A budapesti kir. ítélőtábla 5. számu polgári ülés határozata. Jogesetek az új sommás eljárásban. Egyéb jogesetek. Vegyes közlemények. Értesítés a budapesti felsőbb bíróságoknál lévő ügyekről.

— „Herkó Páter.“ A kitűnő katolikus élelappnak folyó évi május 5-iki 18-ik száma a szokott gazdag, élénk és változatos tartalommal jelent meg. Jó élecek és igen sikerült illusztrációk a legjobb kedvre képesek deríteni az olvasót. Az egyetlen katolikus élelappot ismételve ajánljuk a közönségnek. Előfizetési ára egész évre csak 4 frt.

SZINHÁZ.**II. Rákóczy Ferencz fogsága.**

— Délutáni előadás. —

Vasárnap délután »II-ik Rákóczy Ferencz fogsága« került színre meglehetősen rossz előadásban.

Igazán csak dicsérni lehet az igazgatóságot, hogy mindjárt az első délutáni népelőadást egy igazi magyar történelmi darabbal kezdte meg.

Azonban a színészek nem veszik komolyan feladatukat s leszállított helyátrakért zóna előadást tartanak.

Nyelv-botlások és szerep nem tudások komikussá tették némely helyeken Szigligetinek e nagy hatásos drámáját.

Egyedül Tompa Kálmán, Rónaszékyné és Angyal Ilka játéka érdemes a felemlítésre, a többiről jobb nem szólni.

A »Bányamester«.

— Második előadás. —

Vasárnap este zsufolt ház előtt ismételték a »Bányamester«-t. Az I. felvonásbeli keringő és »Oh ne duzzogj« waltzer most is nagyon tetszettek s különösen a karzati publikum tapsolt lelkesülten a kellemes zenéjű operettének.

A három testőr.

— 1895. május 3-án. —

Herzegh Ferencznek pompás humoros és rendkívüli sikereket aratott vígjátéka: »A három testőr« került tegnap színre. Ennek daczára azonban a közönség nem igen érdeklődött a tegnapi előadás iránt, mely pedig telt padsorokat érdemelt volna, mert egyes apróbb hibákat leszámítva, teljesen összevágó és kifogástalan volt.

A szereplők majdnem kivétel nélkül jól megállták helyüket, ami az igaz nem igen nagy érdem e darabnak szintársulatunk által, oly sokszor történt előadása után.

E vígjáték alkalmat nyújtott a társulat új bonvivant-jának (Benedek Gyujja) a váradi közönség előtti tényleges bemutatkozására.

Benedek meglehetősen jól játszik, de mégis minduntalan eszünkbe juttatja Fenyvesit, ki mondhatjuk e darab fő alakjának megteremtője volt.

Elég jó modorral bír, de nagy hibája, hogy mozdulatai kissé ügyetlenek s minduntalan elárulja gyakorlatlanságát. Mindazonáltal tanúságát adta tehetségének s mi is reméljük, hogy kissébb hibáit legyőzve idővel a társulat oszlopos tagjává fogja kinőnni magát.

Déli Emma ügyesen játszott s mindentekintben kifogástalanul adta elő szerepét.

Gál Gyula élénk praecizitással játszott meg kis szerepét Rónaszékyné pedig állandó derültségben tartá a közönséget.

Foriss Pista szokott humorát újra érvényesítette játékában, a közönség nem is fukarkodott nála tapsokban.

Rónaszékyné nem igen könnyűnek látso szerepét pompásan adta elő.

Balassa Latorkát találó vonásokkal elevenítette meg s látszott rajta, hogy szerepében teljesen otthonosnak érzi magát.

Tompa Kálmánál (Flóris báró) örömmel vettük észre, hogy a sebes beszédről kezd

leszokni. Tegnap alkítása sok igyekezettel és sikerrel volt előadva.

A kisebb szereplők megfelelőek voltak s az ensemble-ba jól beillettek.

A mai előadás.

A színházban ma »Fedora« Sardou érdekes és nagy hatású színműve kerül színre. A cím-szerepet Tóvölggy Margit fogja játszani. Kivüle a főbb szerepeket Rónaszékyné, Novák, Tompa, Benedek, Gál, stb. fogják játszani.

A holnapi előadás.

Holnap »Pry-Pál-t« Poole jókedvtől duzzadó vigjátékát adják a színházban. A címszerep Főris Pista kezében lesz.

Delli, Novák, Tolnayné, Benedek, Gál, Bács, Tompa és Szendrey játszanak még nagyobb szerepeket a darabban.

Színészet Nagy-Szalontán.

Mint már említettük Nagy-Szalontán jelenleg Monory Sándor igazgatása alatt egy színtársulat működik, mely előadásait a múlt hó 27-én kezdte meg. A színészek előadásait azonban — mint levelezőnk írja — a közönség alig látogatja, pedig a társulat a vidék fiatal erőinek javából van szorveve s a műsor is a legújabb darabokból van összeválogatva. — Eddig a következő darabok kerültek színre: A kis alamu-szi, Az új honpolgár, Charlie néne, Szép Darinka, Mangodin úr felesége, A szultán, Náni.

REGENY-CSARNOK.

Az apai vér.

Regény.

Irtá: Edhor J.

(34)

Fordította: Veress Zsigmond.

(Folytatás.)

IX.

A feljövő nap első arany sugarai a nagy pusztá szobába, a haldokló itáliai ágyára estek; szemei az elbeszélés után üregekben rémesen égtek. — Mindkét kezével egy szék támlájára támaszkodva felemelkedett, mialatt véres tajték lepte el ajkait és melle borzasztóan hörgött.

— On nem Halden, tanár ur, hanem az én fiam... én Marinelli gróf vagyok! — mondá s nagy erőlködéssel nézett ágya azon oldalára, a hol Halden a falhoz támaszkodott, mint egy támponthoz. A tanár már rég, még a borzasztó vallomás közepén, nagyon izgatott lett, s most a szoba kemény mésszel bevont falához támaszkodott.

A haldokló szünetet tartott, mint egy valamása benyomását fürkészve, de semmi felelet, semmi megjegyzés: s fiának arcába nem nézhetett, mert szeme a halálrémülettől ködbe volt borulva.

Görcsösen hullott vissza az öreg férfi ágyára. A roham gyorsan múlt el.

— Adjon nekem még egyszer abból az orvosságból, meghosszabbítja az az életet, s nekem még közlendőim vannak, hogy mi Marinelliek miért gyűlöljük a Nordenlichteket. Tovább kell, hogy folytassd a boszút, míg egy lélek él a Nordenlichtek közül, mert mindnyájoknak el kell veszniük! En!...

— Hallgasson, eleget tudok. Az Istenre hallgasson, — válaszolt Felix leverten és tompán.

Az egész borzasztó éj folyamában most érte el izgatottsága a tető pontot. Merevülten lépett az ágy széléhez, de ingadozott, a mint látszott, mert kezeivel a szemben lévő falhoz támaszkodott. Hangja érdes, tompa volt, de egészen nyugodt, nyugodt mint a sír.

— Nem, ön nem tud mindent. Eddig ön csak terhelő vádakat hallott, szégyenítő körülményeket, melyeket ama bűn maga után vont, én nem vagyok oly bűnös, mint mondják, nekem...én...«

Főjtő köhögés fogta el, arcvonásai föltűnően megváltoztak.

— Ön nem sokára az Isten trónja elé áll! Feledje ön a boszút, bánja meg borzasztó bűneit. Enyém a boszu, mondá az Isten. Ő szí-

goru, de könyörületes bíró is. Ő meg fog önnek bocsátani, ha bánatot mutat.

— Az Isten... az Isten mindent tud, — mormogá a haldokló.

— Az Isten oly lény, ki megjutalmazza a jót és megbünteti a gonoszt. Imádkozzék, — kényszeríté Felix nehezen, egyhanguan, mert nem volt képes hangjába lelkesülést önteni.

— Nem tudok imádkozni, — nyögdecselé a gróf iszonyu jajgatással.

— En imádkozom, mondja utánam.

A tanár megtörtén térdelt le a szoba durva padozatára.

— Nem imádkozom! Nem, én nem vagyok asszony, hanem férfi, egy Marinelli, a ki meg tud halni!

Az öreg koldus vadul forgó szemeit a sápadt férfira veté, a ki ágyánál térdelt, élete még egyszer visszatérni látszott.

— A káplán, a póp, a csábító, az oka, hogy te most nem vagy igazi Marinelli, a ki, ha a halál előtt áll nem kezd mindjárt imádkozni. Te nevetet hordod... embereld meg magad... folytassd tovább a boszút! A pap az oka, hogy nem találalak meg titeket... azután késő volt... Marinelli, hallod, a fiatal Nordenlichtet...

— Szerencsétlen! — kiáltá Felix, mindent feledve. — Nem uralkodik rajtad a halál hatalma, melynek közelsége mindegy rossz gondolatot száműz? Nagybátyám János, — mondá azonnal gyöngé, panaszkodó hangon, — nagybátyám János, miért nem rendelkezem a te szeretetteddel és türelmeddel!

Csodálatos változás látszott a gróf már-már kialvó szemeiben, mintha vidám remény sejtelve lett volna azon visszatükrözve.

— Megbocsátott nekem? — kérdé alig érthetőleg.

— Az Isten? Bizonyára! A ki őt kéri...

— Nem az Isten, a pap! — mondá csaknem türelmetlenül.

— Nagybátyám János!

Könnyed lelkesültség önté el a tanár kísértetiesen sápadt arcát.

— Ő, ő már rég... rég megbocsátott s minden nap imádkozik önért és az ön megtéréséért... s bizonyos, hogy ha valakiért János bátyám imádkozik, imája meghallgattatást nyer. Szilárd határozottsággal mondá e szavakat.

Mély esend lón a szobában. A kakas már kétszer hirdette ki a regg közelségét, s egyes tárgyak már láthatók valának. Rettenetes hörgés, borzasztó göresös rángatózás fogta el a bűnöst... de még egyszer felnyitá szemeit:

— Hogy imádkozzam? — kérdé alig hallhatóan.

— Az Isten legyen szegény lelkemnek irgalmas, — válaszolá Felix kezeit összekulcsolva.

— Az Isten... Isten legyen szegény, szegény lelkemnek irgalmas! — hangzék az utolsó órában a megmentő, bánatteljes ima, mely a reggeli fényvel együtt tölté el a szobát. Még egy heves rángás, egy hörgés... s minden esendes lett a pusztá szobában.

A nap áttörte a reggeli felhőket s felkelté a viraszó kis énekeseket, a melyek a fákra a ház előtt aludtak. Örvendezve repdestek a levegőben.

— Talpra, Hiaz, — mondá a rendőr, k tegnap az öreg itáliainál őrálláson volt.

— Már reggel van? — kérdé a megszólított, ágyán nyújtózkodva.

— Reggel van hát! Csak gyorsan föl. Ez volt igazi éj... nem feledem el a mig élek.

— Miért? Az átkozott olasz elpatkolt?

— Igen, meg van halva.

— Hála Istennek! — mondá Hiaz hevesen.

— Igen, hála Istennek, de úgy hörgött... küzdött, mintha... Az idegen a tanárral sokáig beszélt, a ki egész éjjel nála volt. Halottam a reggel a tanárt beszélni és láttam is őt. Minthogy nekem a dolog egy kissé gyanusnak látszott, csendesesen eljöttem, a házat megkerültem és közvetlen szemben a nyitott ablakkal megálltam; nem vett engem észre s én kissé visszább húzódtam... Oly halálközdelmet kellett látnia a tanár urnak a szobában, a melyet még nem látott, mert úgy nézett ki mint a fehér fal s haja összevissza kuszálva

hullott homlokára. Erre aztán távozott a házból s csak annyit mondott, hogy jelenthetem, miszerint az öreg halva van.

X.

Halden tanár lecsüggesztett fővel s hosszú lépésekkel haladott ki a faluból. A nap fénylő pompában emelkedett; a kastély lakosai körülbelől most ülnek a reggelihez. Halden fölnézett és a mint a kastélyt és a falu házeit megpillantotta, gépiesen fordult vissza. Gyorsan lépett a duskalászokkal ringatózó és zöld füvel borított mezőre. Mind tovább és tovább, mind gyorsabban és gyorsabban haladott. Végre csaknem rohanó futássá vált e mindig gyorsuló menet. Mialatt Halden mindig előre tört, óra-óra után tűnt el. Még mindig fut Halden a mezőkön s erdőkön át. A nap fűgélyesen szórta már sugarait a földre, s izzóan süttött a magános vándorra. kinek homlokát izzadság árasztotta el. Csendes nyugalom terült el a csillogó mezőn és a pompás vidék felett felhőtlen kék ég terült el.

(Folyt. köv.)

T Á V I R A T O K.

Országgyűlés.

(Folytatás.)

Bánffy Dezső miniszterelnök válasza Apponyi interpellációjára.

Báró Bánffy Dezső miniszterelnök: A nagy érdeklődésnél fogva, mely az Apponyi Albert gr. interpellációjában érintett ügy keltett, még ma megadja a választ. A pápai nunczius körútja olyan jelenségeket szolgáltatott, hogy ő az ő hatáskörét túllépte...

Vajay I. Miben? (Nagy mozgás jobbról.)

Elnök Vajayt rendre utasítja.

Bánffy D. br.: és akkor szóló azonnal kikerete a közös külügyminiszter nézetét, ki azonnal válaszolt. Szóla fölolvassa szó szerint a levélváltást, mely közte és a külügyminiszter között lefolyt és melyből kiviláglik, hogy báró Bánffy »Azon nagyon könnyen megeshető esetre«, ha t. i. a nunczius útjának ügyében interpelláció intézetnék hozzá a külügyminiszter bölcs nézeteit kéri, mert — igénytelen nézete szerint — a szent széknek sincs joga — a katolika egyház belfő hitkérdéseit kivéve — a magyar belügyekbe avatkozni.

A külügyminiszter válasza fölemlíti, hogy a mest vett sürgöny nem tartalmazza az általa kért felvilágosításokat és hogy az ügy kényes természetű, mert a pápa követe egészen más tekintetek szerint ítélte meg még Franciaországban is — mint más hatalmak követeinek eljárása. Ugyanis alig lehet precíze meghatározni a határt, a meddig katolikus egyháznak jogait védeni meg van engedve és hogy hol szűnik meg az a határ.

A belügyekre való beavatkozást illetőleg a helyszínén alapos információk állhatnak rendelkezésre és azért a külügyminiszter nem mondhat ítéletet ez ügyben, mielőtt azt ismerné. Azért — így végződik a levél, — úgy tetszik előttem, hogy a nunczius megróvándó tapintatlanságot követett el, hogy nem csak az egyházfejedelmeket látogatta meg, hanem nyilvános beszédeket és felszólalásokat tartott.

Azért késznek nyilatkozik a külügyminiszter a szentszéknél ez ügyben felszólalni és panaszt emelni.

Ez okmányok fölolvása után a miniszterelnök kijelenti, hogy miután ápril 27-én történt az utolsó levélváltás ez ügyben, május 1-én föltételezte, hogy a lépések Rómában már megtörténtek.

Végül kijelenti, hogy a kormány álláspontját ez ügyben változatlanul föntartja és a magyar kormány tekintélyét minden irányban meg fogja óvni.

Bánffy ügytelenségeinek hatása.

Budapest, május 6. (Saját tud. táv.) A nunczius Bánffy mai válaszában következtében a külügyminisztertől elégteltelt fog kérni, mert a Kálnoky által Bánffyhoz irt levél erős kitételei által sértve

érzi magát. Bécsi politikai körökben úgy gondolkoznak, hogy ha a magyar parlament megelégszik azzal az elégtétellel, hogy Bánffy felolvastott két levelet, **akkor megérdemli, hogy ilyen miniszterelnöke van.** A reichsráthban az ügy interpelláció tárgyát fogja képezni.

A Bánffy-ügy Rómában.

Budapest, május 6. (Saját tud. táv.) Rómában készek az egyház érdekében mindent elkövetni, a mi az elmérgesedett ügyet békés utra terelhetné; de Agliardi nunczius rögtön visszahívására egyáltalán nem gondolnak, mert erre okot nem szolgáltatott.

Ehalt államférfi.

Budapest, május 6. (Saját tud. táv.) Angolország nagy államférfia lord Salisbury, az angol konzervatív párt oszlopos tagja meghalt.

Bányász-sztrájk.

Budapest, május 6. (Saj. tud. táv.) A salgó-tarjáni bányászok sztrájkja május 1-én kezdődött és naponként több csatlakoztak hozzájuk, úgy hogy 3-án a katonaság megjelenésére volt már szükség. Losoncziól jött hír szerint a bányászok nem engedtek a katonaságnak mire ez sortűzet adott és 7 bányász holtan esett el. A bányászok állítólag 4 katonát sebesítettek meg. E hírek azonban még nem nyertek megerősítést.

Egy tudós halála.

Budapest, május 6. (Saját tud. táv.) Genfből jött távirat szerint Vogt Károly az ultradarvinista tudós meghalt.

Szerbia helyzete.

Budapest, május 6 (Saját tud. táv.) Szerbia valóságos ostromállapotban van; az utasokat megmotozzák, hogy nincs-e náluk levél, vagy távirati értesítés, amit esetleg Zimonyban feladhatnának. A pénzügyminiszterre küldt, hogy meghamisította a költségvetést és Milánnal együtt százezer darab kiselejtezett puskát vásároltak, amit aztán jó drágán a szerb kormányra a nyakába varrtak. A párisi Ottomán-bank megtagadta a kilátásba helyezett kölcsönt, Szerbia ennek következtében nagy pénzügyi és politikai válságnak néz eléje. Milán fenyegető levelet kapott a »Karagyorgyevits végrehajtó bizottság« aláírással. Milán a legnagyobb inkognitóban elhagyta fiát és Bécsbe utazott, hogy Ausztria-Magyarország támogatását kikérje. Sándor király távirati rendetetére ma az összes katonaságot kényszerítette helyezni.

Közgazdaság.

Nagyvárad, május 7. és iparkamara.

2077—1895. sz.

Értesítés.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur megküldte kamaránkhoz a Budapest székesfővárosi államrendőrség által az 1895. év folyamán szükségelt cikkek szállításának biztosítása tárgyában kibocsátott pályázati hirdetményét.

Miről van szerencsém az érdekelteket azal értesíteni, hogy a pályázati feltételek a kamara hivatalánál a hivatalos órák alatt d. e. 8. délután 2 óráig megtudhatók.

Nagyvárad, 1895. május hó 4-én.

A nagyvárad, 1895. május hó 4-én.

Janky József,
elnök.

Dr. Sarkadi Lajos
titkár.

2121—1895. sz.

Értesítés.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur f. évi 27998. sz. a. megküldte kamaránkhoz a m. kir. honvédelmi miniszter ur által a m. kir. honvédség részére az 1896. évben szükségelt 14.400 pár bakancs és 12.000 pár könnyű cipő — barna pamut (vitorla) szövétből — szállítására vonatkozó pályázati hirdetményét.

Hivatkozással a f. évi 1879. sz. átiratunkra van szerencsénk az érdekelteket ismételt tudomására adni, hogy a bakancsok ára páronként 4 frt 82 kr. — a könnyű cipők ára 4 frt 11 kr-ban van megállapítva. Továbbá hogy a lábbelik f. évi december hó végéig Budapestre, a m. kir. központi ruhatárba lesznek beszállítandók, a kereseti összeg pedig a netalán előbb történt beszállítás esetén is csak 1896. évi január hó 1-én fog kifizetett.

Miről van szerencsénk az érdekelteket azal értesíteni, hogy a pályázni szándékozók irásbeli ajánlatukat f. évi június hó 15. napjáig az illető ipartestületek után, az alulírott kamarához betérjeszteni sziveskedjenek.

Nagyvárad, 1895. május hó 4-én.

A nagyvárad, 1895. május hó 4-én.

Janky József,
elnök.

Dr. Sarkadi Lajos,
titkár.

2141—1895. sz.

Értesítés.

A m. kir. államvasutak igazgatósága az 1895. évi július hó 15-től kezdve egy, esetleg 3 évre szükséges repce égő és kenő olaj szállításának biztosítására pályázatot hirdet.

Miről van szerencsénk az érdekelteket azal értesíteni, hogy a szóban lévő pályázat feltételei az alulírott kamaránál d. e. 8-tól d. u. 2 óráig megtekinthetők.

Nagyvárad, 1895. május 4-én.

A nagyvárad, 1895. május 4-én.

Janky József,
elnök.

Dr. Sarkadi Lajos,
titkár.

Védő növényvel vessük-e a luczernát, vagy a nélkül.

Ezen kérdés a mai napig sincs eldöntve a gazdák közt. A nagy többség a védőnövény mellett foglal állást, a törpe minoritás ellenben határozottan pálcát tör felette.

Megkísérlem mind a két párt érveit objektív kritika alá venni s hosszú tapasztalás alapján a helyes utirányt kijelölni.

Mielőtt azonban a kérdéshez tüzesebben hozzá szólnék, kívánatosnak, sőt szükségesnek tartom némi részben az elméletet is segítségül hívni.

Világosság szükséglet tekintetében a növények három csoportban sorozhatók.

Az első osztályba tartozók a teljes napali világosságot igénylik s ezzel kapcsolatosan a közvetlen inszolációt. Ide tartozik a növények tulnyomó része.

Az erdei és kerti fák, konyha- s valamennyi kulturnövényeink. A tárgy megvilágításához nem szükséges többi tényezőit a növényéletnek a talajban és légkörben lévő növénytápok, nedvesség, meleg és villanyosság, ezuttal mellőzhetni vélem. Hogy az ezen osztálybeli növények csak akkor diszlenek akadálytalanul, ha teljes világosságban s inszolációban részesülnek, arról eklatáns tanubizonyoságot tesz az a mindennapi tapasztalat, hogy valamennyi kulturnövényünk fasorok mentében elcsenevészedik és pedig kevésbé égaljunk honos növényei, mint délszokról importált s itt akklimatizált növényeink például a tengeri és a dohány.

Hogy a fasorok messze szétfutó gyökerei is a tápanyagok nagy részének felszívása által növényeinket gyengítik, az tagadhatatlan, mindazáltal e tekintetben a legkártékonyabb befolyás a beárnyékolás számlájára esik. Ezt legvilágosabban látjuk kertjeinkben, a hol vete-ményeink főképp magasabb kerítések vagy falak mellett épen csak hogy tengődnek.

A második csoportot képezik oly növények, melyek a teljes világosságot s a közvetlen napbesugárzást nélkülözhetik, sőt csak mindkettő hiánya mellett vigan diszlenek. Ide tartoznak az apróbb erdei növények s némely kultivált virágjaink.

A harmadik osztályba sorozható a kryptogamák számos családja, közte első helyen a szarvas gomba s a penészgombák sokfélesége, melyeknek életfeltétele a világosság teljes hiánya.

Visszatérve a luczernára, itt először az a kérdés merül fel, van-e annak általában szüksége védő növényre s másodsor mi okból s mi célból?

A védőnövény pártolói vagy nem tudnak feleletet adni s csak a szokásra hivatkoznak, vagy minden indokolás nélkül azt állítják, tavasszal a hideg, nyáron a forróság ellen kell védeni a luczernát. Vizsgáljuk közelebbről a két állítást.

Mi szüksége van a luczernának fagy elleni védelemre, midőn általában tudvalevő dolog, hogy annyira érzékeny sem a fagyok ellen, mint maga a védőnövény? s hogyan védjük meg későbbben a meleg ellen, midőn tudjuk, hogy már júniusban lekerül róla a védőnövény? hiszen, ha erre nézve védelemre volna szüksége, akkor a védőnövényt nem volna szabad róla eltávolítani épen a legnagyobb forróságok beálltával. Plausibilisnak látszik az az okoskodás is, hogy az első évi csekély luczernáhozamért tetemes kárpótlást nyújt, a védőnövény rendszeren bő takarmányával. Analizáljuk mind a három thesisit. Az elsőre nézve már kimondottuk, hogy a fagyok elleni védelemre abszolút semmi szüksége nincsen, miután maga elég, sőt nagyobb ellenálló képességgel bír a hideg ellen, mint a védőnövénye.

De fordítsuk meg az érmet. A védőnövény, legyen az akár buza, akár árpa vagy zab, — mint gyorsabb növény — minden körülmények közt elnyomja a kezdetben lassabban fejlődő luczernát s ennyiben e helyen azt a szerepet játsza, a mit más terményeink között a gyomok. Már pedig az okszerű gazda minden vetéseit a leg gondosabban igyekszik megszabadítani a különféle gízgasztól részint kapálás, részint gyomlálás által.

Egy másik nem kevésbé fontos körülmény az, hogy a védőnövény az anyanövényt nemcsak táplálékának nevezetes részétől, hanem főképp szárazabb időben, a talajnedvességtől is teljesen megfosztja.

S mi ennek a következménye? az, hogy az árnyékban ugys elgyengült luczerna a kiszáradt földben növényében megáll s alig észre-naszál vastagsága szára fonnyad és sárgul.

A második állítást illetve, t. i. hogy a védőnövény további hivatása a luczernát a forróságtól megóvni, a legnagyobb illúzióban élnek a védőnövény barátai. Hát ki ne látna be, hogy az árnyékban elkényeztetett és elcsenevészett növény, épen a forróságok kezdetén foszthatván meg az árnyéktól, teljesen kitéphetik az elpusztulásnak? Mert nem kell feledni, hogy a növény tenyésztését hátráltató tényezők nemcsak földfeletti, hanem földalatti szerveire is egyformán kártékonyan hatnak, más szóval mindkét irányban a fejlődést késleltetik, sőt kedvezőtlen időjárás mellett végkép meg is akasztják. Már pedig, különösen a hosszú gyökerű növényeknél, mint a luczerna (látam én már három öles luczernagyökeret) milyen jelentőséggű a gyökérképződés akadályozása, vagy pláne megakasztása, ezt akár fiziológiai, akár tisztán gyakorlati uton magyarázni teljesen felesleges.

Ismétlem a multkori cikkemben idézett latin közmondást »saltus in natura non datur.« A bölcs teremtő úgy rendezte be a szerves világ háztartását, hogy a teremtett élő lények a hőmérséklet hirtelen átmenete által ne semmisüljenek meg, mi kikerülhetetlen volna ha például 30 fokú meleg a legrovidebb idő alatt

30 foku hidegre szállna le. Azonban hála a te-remtőnek, a hőátmenet nem történik ily gyors ugrásokkal, minden szervezetnek van ideje hozzászokni a fokozatos hőváltáshoz.

Ha valaki ezt a természetes folyamatot mesterséges korlátok közé szorítja, a természeti törvények ellen vétkezik, s a természet a maga ellen elkövetett merényletet sohasem hagyja büntetlenül.

(A luczerna bebörtönözése a védnövény közé hasonlít a nagyvárosi gyermekek testi neveléséhez. Amaz is, ezek is a napnak nagyobb részét árnyékban töltik s ez meg is látszik rajtuk. Melegágyi növények mindannyian, kik falusi gyermekekkel összehasonlítva csak számalmat gerjesztenek.)

A harmadik állítás, mely szerint a gazda érdekében áll magának már az első évben is nagyobb takarmányhozamot biztosítani, mit csak védnövény által érhet el, az előző sorokban teljes czáfolatát leli. Avagy nem veszik-e észre a védnövény apostolai azt az eléggé szembe-ötölő tüneményt, hogy a védnövény nélkül ve-tett luczerna már első évi, de még inkább kö-vetkező termései annyira felülmulják a védnö-vényes luczerna hozamait, hogy mellette a védnövény termése szót sem érdemel?

Végre megemlítendőnek tartom, hogy a luczernának, tisztán vetve, hasonlíthatatlanul hoszszabb életet biztosítanak, mint ha azt már zsenge gyermekkorában védnövények által el-esenevésztetjük.

En régen valedikáltam a védnövénynek s a hűtlenséget sohase bántam meg. Volt olyan idő, midőn már első évben három jó kaszálást kaptam s azonkívül összel jó malaczelegelőt.

Nagyvárad, 1895. május.

Rimler Pál.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén: 1895. május 6-án.

Magyar aranyjárdék 4%	123.—
Magyar koronajárdék	99.—
Magyar vasúti kölesön aranyban 4 1/2%	126.—
Magyar vasúti kölesön ezüstben 2 1/2%	104.—
Magyar keleti vasúti államkötvény 1876-ból	125.50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	98.50
Italmérségi jog megváltási kötvény	101.—
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	98.25
Magyar nyereséj sorsjegy-kölesön	162.50
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölesön	149.50
Osztrák járadék papírban	101.25
Osztrák járadék ezüstben	101.25
Osztrák járadék aranyban	122.50
Osztrák korona járadék	101.25
Osztrák koronajárdék	189.—
1860. osztr. államsorsjegyek	1083.—
Osztrák-magyar bankrészvény	462.—
Magyar hitelbank részvény	401.40
Osztrák hitelintézet részvény	430.25
Osztrák-magyar államvasúti részvény	967.—
20 frankos arany (Napoleon d'or)	59.80
Német birodalmi márka	112.25
London vista	48.55
Paris vista	11.96
20 márkás arany	

SZINKÖR NAGYVÁRADON.

Nagy bérllet 6-ik szám.

I. Kis bérllet 6-ik szám.

Páros.

Páros.

Kedd, 1895. május hó 7-én

F E D O R A.

Dráma 4 felvonásban. Irtá: Sardon. Fordította: Paulay E.

S Z E M É L Y E K:

Ipanoff Lorisz	Tompa Kálmán
Sirieux, franciaia követségi attaché	Benedek Gyula
Gretsch, orosz rendőrfőnök	Gál Gyula
Rouvel,	Déri Béla
Szokub Boroff,	Ligetii Vilmos
Romanoff Fedora, hercegnő	Tóvölgyi Margit
Szokareff Olga, grófnő	Rónaszékiné
De Tournisné	Hunyadyiné
Oekar báróné	Szabó Lászlóné
Lasinszky Boleszláv	Kassai
Desire, komornok	Szendrey Mihály
Tsileff, ékszerárus	Balassa Jenő
Dimitri, apród	Novák Irén
Czirill, kocsis	Csatár Győző

Vendégek, rendőrök, eselédék. Történik: az 1-ső felvonás Szent-Pétervárott, a 2-ik Párisban Szokareff Olga grófnénál, a 3-ik és 4-ik ugyanott Fedora hercegnőnél.

Kezdeté fél 8 órakor.

Holnap szerdán, 1895. május hó 8-án, bérlletfolyamban:

A B Á N Y A M E S T E R.

Operette.

NYILTÉR.

Tengerész öltönyök
4—9 éves fiuknak (különlegesség)
8 frt,

célszerű iskolaöltönyök
5 frt 50 kr,

ép ugy felnőttbb fiatal uraknak

dús választékban kaphatók

NEUMANN M.

FÉRFI-RUHA ÜZLETÉBEN

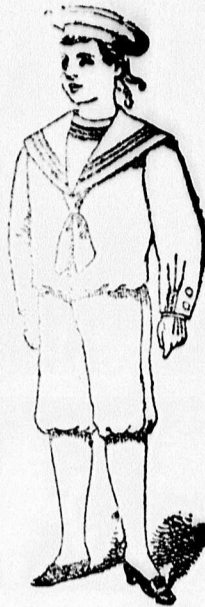
Nagyváradon

csakis Bémer-tér, Kishidő.
(Czégemet hason nevű czéggel kérem össze nem tévesztetni.)

Vidéki megrendelések után-vét mellett eszközöltetnek.

Meg nem felelő áruk szívesen kicseréltetnek.

(108) 2—40

11 (262)

1895 sz.

Hirdetmény.

A nagyméltóságú Vallás-Közüoktatás-ügyi m. kir. Ministerium az 1895. évi április hó 24-én kelt 15.601. számú rendeletével a nagyvárad m. k. bábaképezde épületének kiépítésére, illetőleg **egy új pavillon emelését 25.600 frt** erejéig engedélyezett.

A fentemlített munkálat foganatosításának biztosítása czéljából **az 1895. évi május hó 18-ik napjának délelőtt 10 órájára** a nagyvárad m. k. bábaképezde helyiségében tartandó zárt ajánlati verseny tárgyalás hirdetik.

Megjegyeztetik, miszerint ajánlat tehető az egész munkára, egyes munkacsoportokra és egyes munkákra külön, továbbá hogy a föld- és kőműves munkákra ajánlattevő vállalkozók tartoznak ajánlatukban kinyilatkoztatni, hogy a telken fennálló és lebontandó hátsó földszintes épület és az udvart a kerttől elválasztó kerítést a bontási és törmelék elfluvarozási költségek betudása mellett mely összegben veszik át, ha az azokból kikerülő régi és használható építési anyagokat mint téglát, követ, cserépszindelyt az újra építés alkalmával újból felhasználhatják.

A versenyezni óhajtok felhivatnak, hogy a fentebbi munkálat végrehajtásának elvállalására vonatkozó, az engedélyezett költség után számítandó s a részletes feltételekben előirt 5%-nyi bánatpénzzel ellátott zárt ajánlatukat a kilüözött nap délelőtt 10 órájáig a nevezett hivatalhoz annyival inkább igyekezzenek beadni, mivel a későbbben érkezettek figyelembe nem fognak vétetni.

A szóban forgó munkálatokra vonatkozó műszaki művelet és részletes feltételek a nagyvárad m. k. bábaképezdei igazgatósági irodában naponként délelőtt 8—10 és délután 2—4 óráig megtekinthetők.

Nagyváradon, 1895. május hó 4-én.

A nagyvárad m. k. bábaképezde

igazgatósága.

(110) 1—3

5543

1895 rkp. sz.

Hirdetmény.

Bartsch Arthur Fő-utcán 273. szám alatt létező kézi zálog-üzletében **1895. évi május hó 18-ik napján d. e. 8 órakor** kezdődőleg árverés jog tartatni, mely alkalommal 180 darab elzálogosított tárgy fog eladatni.

Az iparhatóság részéről az árverésnél a felügyeletet az 1881. évi XIV. t. cz. 17. §-a értelmében **Lőrinczy Gyula** rendőrbiztos fogja teljesíteni.

Árverési feltételek: a vételárnak azonnali kifizetése és a megvett tárgynak rögtön elvitele.

Az érdekeltek, illetve az elzálogosítók az árverés kitüzéséről azon figyelmeztetéssel értesítetnek, hogy az árverés alá jövő tárgyak ugy az iparhatóság, illetve a rendőrkapitányi hivatal hirdetési táblájára, mint a kézi zálog-üzlethelyiségnek ajtaján kifüggesztett jegyzékből megtudhatók.

Nagyvárad, 1895. május hó.

ifj. RIMLER,

rendőrkapitány.

(107) 1—1

Szöllőkötő fonalak

legnagyobb raktára.

Ajánlom a n. é. közönségnek különböző faju a **szöllőkötéshez legalkalmasabb**

fonalaimat

a legjutányosabb árban.

Tisztelettel

MERTZ JÁNOS

(109) 1—3 bórkereskedő

Nagyvárad, Kossuth- (Sas) utca, a Sas-kapuvál szemben.

Hirdetéseket

elvállal jutányos áron

0—24 (22)

„Tiszántúl“

kiadóhivatala:

Nagyvárad, Apácza-utca 3.

! CSAK RÖVID IDEIG! Mélyen leszállított árak készpénzfizetés mellett! !

Végeladás!

Miután a helybeli piacon a **Deutsch K. L.**-féle házban levő üzletünket felhagyjuk, illetve új üzletünkkel egyesítjük, kényszerítve vagyunk a régi üzletben felhalmozott fölösleges árut,

SZOLID ALAPON VEZETETT
VÉGELADÁS

utján értékesíteni, minek folytán *vásznak, asztalneműek, fehérneműek, férfi- és női ruhaszövetek, függönyök, ágy- és asztalterítők, butorszövetek* stb.

mélyen leszállított árak

mellett adatnak el.

KUNZ JÓZSEF ÉS TÁRSA

(103) 4-20 NAGYVÁRAD, Szent-László-tér.

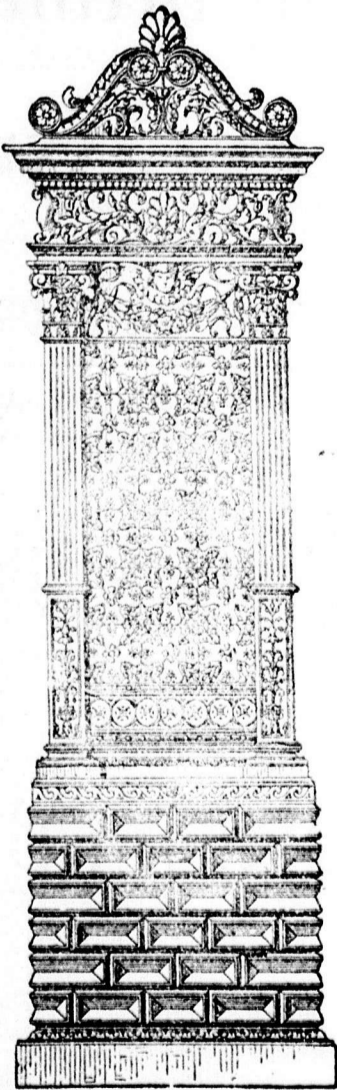
Állványok eladók

Kunz József és Társa cég

Szent-László-tér,

DEUTSCH K. L.-féle házban levő üzletben.

! CSAK RÖVID IDEIG! Mélyen leszállított árak készpénzfizetés mellett! !

TÓTH LAJOS
Hardtmuth-féle porcellán és majolika,
ugyszintén saját készítményű
tűzálló kályha, kandalló, takaréktűzhely és fürdőkád
NAGY RAKTÁRA

NAGYVÁRAD, Kis-Fürdő-utca 466. szám a. (Saját ház.)

TELEFON ÖSSZEKÖTTETÉS!

Van szerencsém becses tudomására hozni, miszerint Nagyváradon, Kis-Fürdő-utcán (saját ház) évek óta fennálló **KALYHA-RAKTÁRAMAT** megnagyobbítottam és a Hardtmuth (Budweis) céggel való előnyös üzleti összeköttetésemmel fogva azon kellemes helyzetben vagyok, hogy úgy a saját, valamint a külföldi gyártmányu legjobb minőségű

kandallók, kályhák, takaréktűzhelyek és fürdőkádak

készítését a legolcsóbb árak mellett eszközölöm és árusítom el.

Régi kályhák, takaréktűzhelyek átrakását és javítását pontosan teljesítem. Ez alkalommal felhívom becses figyelmét

a Hardtmuth-féle kályhák, kandallók, takaréktűzhelyek és fürdőkádakra,

melyekből helyben kizárólag *csak én vagyok jogosítva raktárt tartani.*

Ennélfogva úgy a helybeli, valamint a fővárosi cégek bármelyikével esm, választék és olcsóság tekintetében versenyzem.

Kályhám jósága, tartóssága és fűtő képességeért teljes szavatosságot vállalok.

Elvem törekvéssel oda juthatni, hogy a mai előhaladott korszellem igényeinek jóminőségű és izletes kivitelben, megfelelő szolid árak és pontos kiszolgálással megfelelhessenek.

Azon reményben, hogy e nembeli szükségleteit nálam fogja beszerezni, becses pártfogását kérve, maradok

kötő tisztelettel

Tóth Lajos,

kályhás.

(85) 8-25

